

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Archiv obce Hyršov

1939–1945

Inventář

EL NAD č.: 657

AP č.: 416

Mgr. Miroslava Hladíková

Horšovský Týn 2015

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	3
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	4
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	4
Seznam použitých pramenů a literatury	5

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
---------------------------------------	---

Inventární seznam	8
--------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

V pohraničních lesích při říčce Kouba se přibližně 6 km jižně od Kdyně a 3 km na východ od Všerub rozkládá obec Hyršov (Hirschau). Název obce, pocházející ze 17. století, je utvořen odvozením z příjmení *Hyrš*, z německého slova *Hirsch*, tedy jelen. Prvně je obec zmiňována v roce 1676 a od svého založení až po zrušení poddanství náležela k rýzmberskému panství a později pod koutsko-trhanovské panství.

Od roku 1850 jako samostatná obec Hiršava, poté Hyršov, patřila do politického okresu Domažlice a soudního okresu Kdyně. Dnes je Hyršov součástí městyse Všeruby.

Dle seznamu místních obcí z roku 1861¹ patřily pod správu obce Hyršov osady Šprymberk (dnes Pomezí) a Chalupy. Šprymberk se osamostatnil roku 1910² a Chalupy roku 1916.³

Podle berní ruly měl v roce 1654 Hyršov 18 sedláků, z toho byl jeden mlynář, a tereziánský katastr uvádí dohromady 24 hospodářů. V roce 1838 v obci stálo 41 domů s 266 obyvateli. Kolem roku 1900 v obci žilo 254 obyvatel ve 44 domech a v roce 1930 to bylo 257 obyvatel v 51 domech. Obyvatelstvo v Hyršově příslušelo převážně k německé národnosti.⁴

Po zániku patrimoniální správy v polovině 19. století došlo tzv. Stadionovým prozatímním obecním zřízením ze dne 17. března 1849 (č. 170/1849 ř. z.) ke vzniku obecní samosprávy. Každá obec měla dva povinné orgány. Prvním byl obecní výbor, jako širší orgán, volený na tři roky s usnášecí a dozorcí mocí. Obecní výbor si ze svého středu volil obecní představenstvo jako užší orgán, ve kterém působil purkmistr a minimálně dva radní.

Na základě říšského obecního zákona z roku 1862 (č. 18/1862 ř. z.) bylo pro území Čech vydáno nové obecní zřízení a volební řád (č. 7/1864 z. z.). K dalším úpravám došlo po vzniku Československé republiky zákony ze dne 31. ledna 1919, o řádu volení v obcích (č. 75/1919 Sb.), a ze dne 7. února 1919, novela obecního zřízení (č. 76/1919 Sb.).

Následkem Mnichovské dohody se stal Hyršov součástí Velkoněmecké říše. Byl přiřčen k Bavorsku a do politického okresu Železná Ruda, kde sídlil příslušný landrát. Řídil se právními normami tohoto území.

V květnu roku 1945 převzala činnost obecního úřadu Místní správní komise Hyršov a poté Místní národní výbor Hyršov.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Hyršov pochází z činnosti Obecního úřadu Hyršov. O jeho převzetí do archivu se ve spisu o fondu, programu PEvA ani v knize přírůstků nedochovaly žádné informace.

Z dochovaných archiválií není patrný způsob ukládání a vedení spisů u původce. S přihlédnutím na velmi malé množství zachovaných archiválií je zřejmé, že ještě před převzetím do archivu došlo ke ztrátám či zničení dokumentů z činnosti obecního úřadu.

¹ *Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen*. Prag, 1861.

² Rozloučení obcí povoleno v roce 1909 a vydáno vyhláškou ze dne 21. března 1910 (č. 16/1910 z. z., odst. 5). *Zákoník zemský království Českého : ročník 1910 obsahující částky I. – XIX. Číslo 1. – 60*. Praha : Místodržitelství knihtiskárna, 1911, str. 31.

³ Rozloučení obcí povoleno v roce 1915 a vydáno vyhláškou ze dne 7. února 1916 (č. 22/1916 z. z., odst. 7). *Zákoník zemský království Českého : ročník 1916 obsahující částky I. – LXIV. Číslo 1. – 112*. Praha : Místodržitelství knihtiskárna, 1917, str. 128.

⁴ To dokládají i sčítací operáty pro obec Hyršov v archivním fondu Okresní úřad Domažlice.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Hyršov, který nebyl dosud pořádan, obsahuje dvě úřední knihy z období 1939–1945 o celkovém rozsahu 0,02 bm, a proto jej můžeme označit jako torzovitý. Archiválie jsou uloženy v kartonu o rozměru 0,11 bm.

Při pořádání a inventarizaci archivního fondu bylo postupováno podle metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce z 31. ledna 2000 (č. j. AS/1-284/2000), metodického pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) a jeho dodatku platného od 15. července 2014 (č. j. SOAP/006-1300/2014).

Jazykem dochovaných úředních knih je němčina. Fyzický stav archiválií je vyhovující, vykazují jen drobné poškození prachem.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Torzovitě dochovaný archivní fond Archiv obce Hyršov obsahuje pouze dvě inventární jednotky účetního charakteru. Přesto může být badatelsky využit pro získání informací o hospodaření obce.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Hyršov ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně uspořádala a archivní pomůcku vyhotovila Mgr. Miroslava Hladíková.

V Horšovském Týně dne 4. 3. 2015

Mgr. Miroslava Hladíková

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

SOkA Domažlice, Okresní úřad Domažlice, Sčítání 1869, Sčítací operáty, obec Hyršov, inv.č. 750

SOkA Domažlice, Okresní úřad Domažlice, Sčítání 1880, Sčítací operáty, obec Hyršov, inv.č. 817

SOkA Domažlice, Okresní úřad Domažlice, Sčítání 1890, Sčítací operáty, obec Hyršov, inv.č. 887

SOkA Domažlice, Okresní úřad Domažlice, Sčítání 1900, Sčítací operáty, obec Hyršov, inv.č. 955

SOkA Domažlice, Okresní úřad Domažlice, Sčítání 1910, Sčítací operáty, obec Hyršov, inv.č. 1025

SOkA Domažlice, Okresní úřad Domažlice, Sčítání 1921, Sčítací operáty, obec Hyršov, č. k. 139

Literatura

DOSKOČILOVÁ, Marie. *Berní rula 23 : díl I. kraj Plzeňský*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1952.

EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928–1948. *Paginae historiae*, 2006, č. 14, s. 485–546.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl. Praha : Český statistický úřad, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

CHALUPA, Aleš, LIŠKOVÁ Marie, NUHLÍČEK Josef, RAJTORAL František. *Tereziánský katastr český*, svazek 2. Praha : Archivní správa Ministerstva vnitra, 1966.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : Příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha : Československá akademie věd, 1954.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Domažlicko a Kdyňsko : historicko-turistický průvodce č. 5*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1996.

Seznam obcí a okresů Republiky Česko-slovenské, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku. Státní úřad statistický, Praha, 1938.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band, Klatauer kreis*. Praha : J. G. Calve, 1839

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákonník zemský království Českého : ročník 1910 obsahující částky I. – XIX. Číslo 1. – 60.
Praha : Místodržitelská knihtiskárna, 1911.

Zákonník zemský království Českého : ročník 1916 obsahující částky I. – LXIV. Číslo 1. – 112.
Praha : Místodržitelská knihtiskárna, 1917.

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. j.	číslo jednací
EL	evidenční list
inv. č.	inventární číslo
NAD	Národní archivní dědictví
ř. z.	říšský zákoník
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha
z. z.	zemský zákoník

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

I. KNIHY

1. Účetní knihy

1	Hlavní kniha	1939–1942	ukn 1
2	Hlavní kniha	1944–1945	ukn 2

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Hyršov
Značka archivního fondu:	AO Hyršov
Časový rozsah:	1939–1945
Počet evidenčních jednotek:	2 (2 úřední knihy)
Počet inventárních jednotek:	2
Rozsah v bm:	0,02
Stav ke dni:	4. 3. 2015
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Miroslava Hladíková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Miroslava Hladíková
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová

dne 4. 3. 2015 – č. j. SOAP/010-0208/2015